

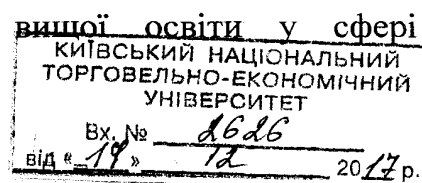
ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження Приймук Олеси Олександрівни «**Психологічні умови формування професійних якостей здобувачів вищої освіти**», представлене на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія

Дисертаційне дослідження Приймук Олеси Олександрівни «Психологічні умови формування професійних якостей здобувачів вищої освіти», присвячене досить актуальній, науково та практично значущій темі, змістом якої є обґрунтування теоретико-методологічних засад визначення особливостей психологічних умов та їх вплив на формування професійно важливих якостей здобувачів вищої освіти, а також розроблення та апробація тренінгової програми щодо оптимізації професійного розвитку особистості у сфері ресторанного бізнесу. Дослідження виконане в межах спеціальності 19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія.

Як свідчить текст дисертації, Приймук Олеся Олександрівна на належному професійному рівні реалізувала дослідження: вивчила основний масив публікацій, присвячених феномену розвитку професійно важливих якостей особистості фахівця сфери ресторанного бізнесу, вагомо обґрунтувала теоретико-методологічні підходи до його дослідження, проаналізувала наявні в науковій літературі психологічні чинники, умови розвитку професійно значущих якостей, обрала комплекс валідних й надійних методів та розгорнула процедуру констатувального дослідження, а відтак на його основі розробила та експериментально верифікувала психотренінгову програму.

Варто наголосити, що незважаючи на значний інтерес науковців до питань забезпечення успішності професіогенезу особистості в організаційній та економічній психології, проблема психологічних умов формування професійно важливих якостей у здобувачів

ресторанного бізнесу у закладі вищої освіти як у теоретичному, так і практичному аспекті залишається малодослідженою.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена ще й тим, що сьогодні споживчий попит на послуги видозмінюється та активізується, а це потребує адаптації фахівців до зростаючих вимог споживачів, підвищення ефективності діяльності підприємств ресторанного господарства. Тому вельми доцільною і важливою є професійна підготовка фахівців у сфері ресторанного господарства в Україні.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи Київського національного торговельно-економічного університету та пов'язане з реалізацією психологічного забезпечення професійної підготовки і діяльності працівників організацій (підприємств).

Тема дисертаційного дослідження затверджена вченою радою Київського національного торговельно-економічного університету (протокол № 4 від 25 грудня 2014 р.), узгоджена у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук НАПН України (протокол № 1 від 27 січня 2015 р.) та уточнена вченою радою КНТЕУ (протокол № 1 від 30 серпня 2017 р.).

Структурно робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 191 сторінці друкованого тексту, який містить 13 таблиць та 4 рисунки.

Дисертантка у вступі чітко виокремлює об'єкт дослідження, його предмет, мету та завдання. Висвітлені основні методи дослідження, розкрито наукову новизну й практичну значущість роботи. Наведено відомості про апробацію результатів дослідження та їх практичне впровадження. Вони обґрунтовано відображають логіку теоретичного та експериментального розділів дисертації.

Перший розділ *«Теоретичні основи вивчення професійно важливих якостей у професіогенезі особистості»* складається з двох підрозділів, у яких здобувачка логічно та послідовно викладає результати аналізу стану

досліджуваної проблеми у науці та практиці; розглядає понятійний апарат дослідження, розкриває сутність термінологічних характеристик основних понять.

Приймук О.О. зазначає, що у наукових джерелах існують різноманітні підходи щодо визначення сутності професійно важливих якостей, що пов'язано з тим, що термін «професійно важливі якості» традиційно розглядається у психології, як здатності людини до професійної діяльності в широкому сенсі цього слова.

Авторка переконливо продемонструвала у роботі наукову ерудицію, що дало змогу їй зробити висновок, що формування особистості професіонала здійснюється впродовж усього його професійного життя: починаючи із виникнення мотиву освоїти певний вид діяльності, продовжується підготовкою у закладі вищої освіти, професійною діяльністю за фахом й досягненням високого рівня професійної майстерності та зрілості. У цьому ж процесі професійного розвитку – професіогенезі, який є досить складним і тривалим, зароджуються та вдосконалюються професійно важливі якості.

За результатами теоретичного та емпіричного аналізу визначено складові компоненти професійних якостей, що обумовлюють високий рівень комунікативних здібностей, внутрішніх індивідуально й соціально значущих мотивів, спрямованості на досягнення успіху, самоствердження, регуляції вольового самоконтролю, які у структурі професійно важливих якостей здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу визначено провідними.

У другому розділі – *«Організація роботи та концептуальна модель дослідження і формування професійно важливих якостей здобувачів вищої освіти»* дисертанткою здійснено психологічний аналіз вимог професії до фахівців ресторанного бізнесу; обґрунтовано психодіагностичний інструментарій дослідження, розроблено Комплексну тренінгову програму формування професійно важливих якостей здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу та емпіричну модель дослідження ПВЯ.

За результатами аналізу досліджень експертів сфери послуг і громадського харчування авторкою визначено, що найбільш важливою професійною якістю для здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу є комунікабельність. Крім того, професійна діяльність фахівців ресторанних послуг вимагає емоційної стабільності, володіння особистісними емоціями, стійкості до стресу, які є важливими особистісними якостями працівника, що забезпечують високий рівень його професійної діяльності.

Організаційно дисертаційне дослідження Приймук О.О. складається з трьох етапів: *перший* – розробка програми дослідження, вивчення теоретичних аспектів, аналіз наукової фахової літератури, збір необхідної інформації з проблеми наукового пошуку; *другий* – обґрунтування методів та методики дослідження і розроблення концептуальної моделі психологічних умов формування ПВЯ здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу, проведення емпіричної частини роботи; *третій* – обробка й аналіз отриманих результатів дослідження, формулювання висновків і рекомендацій.

Особливий інтерес становить третій розділ «*Результати емпіричного дослідження та апробація комплексної тренінгової програми формування професійно важливих якостей здобувачів вищої освіти*», в якому представлено аналіз показників професійних якостей в динаміці освітньо-професійного навчання з першого по п'ятий курс, результати експертного опитування щодо визначення ПВЯ, факторного і кореляційного аналізу взаємозв'язків психологічних показників, методик, за якими проводилося дослідження, а також визначено ефективність комплексної тренінгової програми в експериментальній групі студентів.

На основі емпіричного дослідження Приймук О.О. було виокремлено компоненти ПВЯ – комунікативні, мотиваційні, професійної спрямованості, емоційно-вольові та індивідуально-психологічні, що обумовлюють успішність професійної діяльності здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу. Особливості проявів ПВЯ в динаміці під час освітньо-

професійного навчання за бакалаврським і магістерським рівнями дали підстави обґрунтувати тренінгову програму щодо їх формування у студентів та довести її ефективність за результатами порівняльного аналізу контрольної та експериментальної груп.

Авторкою з'ясовано, що першість у загальному рейтингу займає комунікативна складова, на другому місці знаходиться мотиваційна, на третьому – професійна спрямованість, на четвертому – емоційно-вольова та індивідуально-психологічна, що добре співвідноситься з отриманими результатами факторного аналізу.

А впровадження дисертанткою комплексної тренінгової програми у студентів експериментальної групи виявилось ефективним, про що свідчить поліпшення показників розвитку комунікативної, мотиваційної, емоційно-вольової сфер після її застосування у здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу, а саме у студентів першого, другого, третього курсів. У формувальному експерименті виявлена позитивна динаміка розвитку лідерського потенціалу, навичок взаємодії, таких професійно значущих індивідуально-психологічних характеристик у студентів як: дипломатичність, рішучість, практичність, відповідальність.

Загальні висновки логічно витікають з матеріалів розділів дисертації. Змісти автореферату та публікацій у фахових виданнях і наукових конференціях повністю відповідають змісту дисертації. За результатами досліджень опубліковано 13 наукових праць, у тому числі 6 статей, з них 3 – у наукових фахових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних; 7 – у збірниках матеріалів міжнародних, всеукраїнських та міжвузівських конференцій.

Узагальнюючи, можна зробити наступний висновок – за змістом дисертація Приймук О.О. є завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові наукові розробки у галузі психології, що забезпечують розв'язання прикладної проблеми – визначення професійних якостей здобувачів вищої освіти у сфері ресторанного бізнесу.

Віддаючи належне роботі та відповідності її вимогам до наукових досліджень, вважаємо за необхідне висловити наступні зауваження та побажання, які на наш погляд, є дискусійними і сприятимуть подальшій роботі авторки над досліджуваною проблемою:

1. Літературні джерела іноземних авторів, що представлені дисертанткою із досліджуваної проблематики, у тексті роботи використовуються не повною мірою.
2. У підрозділі 2.1, поряд з розглянутим поняттям професійно важливі якості, занадто багато уваги приділено науковому досвіду і результатам дослідницької діяльності вчених щодо визначення професійних якостей фахівців сфери ресторанного бізнесу, в той же час галузеві стандарти підготовки фахівців для сфери ресторанного господарства в роботі менш конкретизовані.
3. У дисертаційному дослідженні бажано було б зазначити гіпотезу для більш чіткого визначення положень, які виносяться на захист.
4. У роботі дуже детально подано результати експертного опитування з аналізом окремо кожного особистісного показника, проте їх можна було б структурувати з акцентом на важливість тієї чи іншої професійно важливої якості для фахівця саме ресторанного бізнесу.
5. На сторінках 7 і 8 автореферату дисертантка підряд посилається на 16-18 авторів, хоча бажано було б їх згрупувати і диференціювати за напрямками наукових досліджень.
6. Заслугує позитивної оцінки концептуальна модель психологічних умов формування професійних якостей здобувачів вищої освіти, водночас, її презентація виграла б, якби вона була представлена на повну сторінку, так як окремі її структурні компоненти мають занадто дрібний шрифт і важко сприймаються.

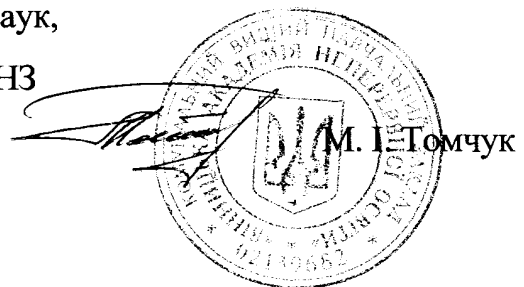
Однак висловлені зауваження не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Ознайомлення з дисертацією, авторефератом і основними публікаціями Приймук Олесі Олександрівни дозволяє визначити основні науково-практичні результати роботи авторки як такі, що заслуговують на позитивну оцінку.

Висновок. За актуальністю теми, ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, ступенем достовірності і наукової новизни, дисертаційне дослідження Приймук Олесі Олександрівни на тему: «Психологічні умови формування професійних якостей здобувачів вищої освіти» є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, яке має відповідний рівень наукової новизни, практичної значущості в галузі психології, з обґрунтованими науковими положеннями та достовірними висновками.

Дисертаційне дослідження відповідає вимогам МОН України пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, Наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. а її авторка - Приймук Олеся Олександрівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.10 – організаційна психологія; економічна психологія.

Офіційний опонент: доктор психологічних наук,
професор, завідувач кафедри психології КВНЗ
«Вінницька академія неперервної освіти»,

ПІДПИС
- *Томчук М. І.*
ЗАСВІДЧУЮ

М. І. Томчук